

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למדעי החברה
ביה"ס ע"ש פדרמן למדיניות ציבורית

טיפול והגנה לבני נוער נפגעי אלימות מינית

מוגש למר מאיר כהן, שר הרווחה

מרצים: פרופ' מומי דהן, גב' חנה קדרון ומר שאול מרידור

מגישים: אלעזר אצור, ת.ז. 021782925

אלכס קוסנר, ת.ז. 306727512

מספר מילים: 3447

27 ביולי, 2021

תקציר מנהלים

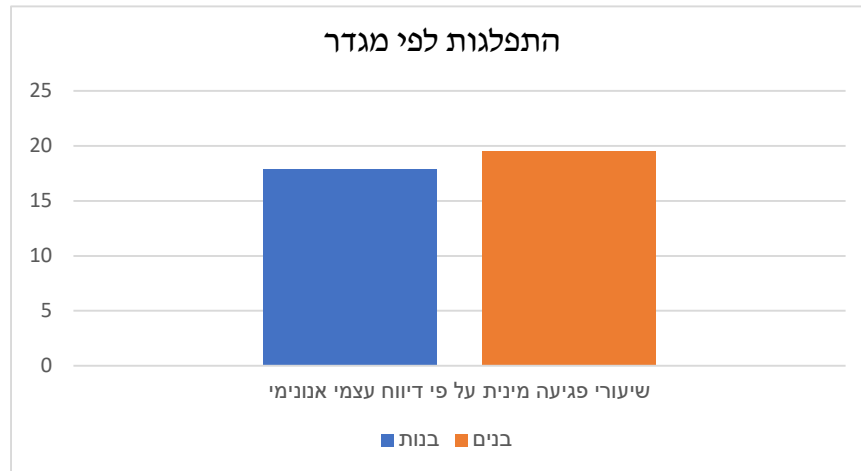
אלימות מינית בילדות היא תופעה נפוצה בעלת השלכות אישיות וחברתיות קשות. בשל מאפייניה הייחודיים התופעה מאופיינת בתת איתור. כתוצאה מכך, בני נוער אשר זקוקים להגנה ולסיוע מקצועי לא ממצים זכות זו, למרות קיומו של מערך לטיפול מקצועי יידועי ללא עלות עבור אוכלוסייה זו. מלבד הפגיעה ברווחתם של הנפגעות והנפגעים, נתון זה נושא עלויות גבוהות למשק. בנייר מדיניות זה נטען, כי מחסור בתשתיות איתור הוא שחוסם בני נוער קורבנות אלימות מינית מלמצות את זכותם לטיפול והגנה. על מנת להתמודד עם בעיה זו, מוצע להקים יחידת איתור דיגיטלית לאיתור מוקדם של קטינים וקטינות נפגעי אלימות מינית. היחידה תפעל בכלים טכנולוגיים מתקדמים לאיתור מוקדם ברשתות החברתיות, תזהה בני נוער בסיכון ותנגיש סיוע הכרחי לנפגעים. הקמת היחידה תביא לצמצום ניכר במספר הנערים שאינם מטופלים, תשפר את רווחתם ורווחת סביבתם וכך תצמצם עלויות לחברה.

4	בני נוער נפגעי אלימות מינית.....
5	כשלים באיתור בני נוער נפגעי אלימות מינית - המצב כיום.....
9	איתור מוקדם של בני נוער נפגעי אלימות מינית - שלוש חלופות.....
9	חלופה ראשונה : איתור.קום.....
10	חלופה שניה : כבוד לסוד.....
10	חלופה שלישית : חשיפה בקהילה.....
11	הערכת החלופות.....
13	ניתוח רגישות.....
13	המלצת מדיניות נבחרת.....
14	רשימת מקורות.....
16	לוח 1: מטריצת חלופות/קריטריונים במונחים טבעיים.....
16	לוח 2: מטריצת חלופות/ קריטריונים במונחים ברי השוואה.....
16	לוח 3: ניתוח רגישות.....
17	לוח 4: ניתוח ישימות פוליטית.....
19	נספח 1: ניתוח משאבי הלקוח.....
20	נספח 2: פירוט הערכת תועלות ועלויות.....

בני נוער נפגעי אלימות מינית

אלימות מינית בילדות היא תופעה נפוצה בעלת השלכות אישיות וחברתיות קשות. סקר אפידמיולוגי נרחב שנערך בקרב מדגם מייצג של ילדים ובני נוער בישראל ביקש לאמוד את היקף תופעת ההתעללות בילדים ובני נוער על בסיס דיווח עצמי אנונימי. ממצאי הסקר עולה, כי 18.7% מבני הנוער בישראל דיווחו כי חוו אלימות מינית בדרגות חומרה שונות, 42% מתוכם ציינו שהפגיעה כללה מגע פיזי. על בסיס נתון זה, ניתן לאמור כי בישראל כ-150,000 בני נוער שחוו אלימות מינית בדרגות חומרה שונות (לב-ויזל ואיזיקוביץ, 2016), מתוכם כ-63,000 ציינו כי חוו פגיעה מינית הכוללת מגע פיזי. אולם רק כ-6,000 מתוכם מדווחים מדי שנה למשרד הרווחה (הכנסת מרכז המחקר והמידע, 2014).

תופעת הפגיעה המינית חוצה מגזרים, מגדרים ורקעים סוציו-אקונומיים. ההנחה המקובלת היא כי עד גיל 16 בנים ובנות נפגעים מינית בשיעורים דומים (לב-ויזל ואיזיקוביץ, 2016). עם זאת, לקבוצות שמרניות או סגורות, בהן החברה החרדית, הקיבוצית והערבית, יש נטייה להעדיף טיפול פנים קהילתי, וקיימת סבירות גבוהה שמקרי הפגיעה בהן לא ידווחו לרשויות (רבינוביץ, 2015).

מחקרים מצביעים על מגוון השלכות שליליות של פגיעה מינית בילדות בטווח הקצר והארוך. היקף הפגיעה תלוי במשתנים שונים כגון גיל ומשך הפגיעה, או משך הזמן שחלף ממועד הפגיעה לקבלת העזרה. נמצא, כי 50% מהילדים שנפגעו מינית יפתחו הפרעת דחק פוסט טראומטית, וכי לקורבנות אלימות מינית בילדות סיכון מוגבר לאשפוזים פסיכיאטריים ולתחלואה נפשית דוגמת דיכאון, הפרעות חרדה, שימוש בחומרים, אובדנות ופגיעות עצמיות ופסיכוזה. מחקרים מראים גם כי קורבנות אלימות מינית בילדות יסבלו לאורך החיים מיתר תחלואה גופנית, פניות רבות יותר למיון ומספר אשפוזים רב יותר ביחס לאוכלוסייה הכללית. (Neumann, Houskamp, Pollock & Briere, 1996; Paolucci, Genuis & Violato, 2001).

מלבד הסבל שנגרם לנפגעות. ים ולסביבתן. ס, להשלכות אלה יש כמובן גם תג מחיר. מבוגר שעבר תקיפה מינית בילדות יוציא בממוצע \$200 יותר בשנה על שירותי בריאות. ממעט הנתונים בספרות המחקרית באשר לפן הכלכלי של פגיעה מינית בילדים עולה, כי הערכת עלויות השימוש בשירותי בריאות בקרב נפגעי תקיפה מינית בילדות מוערכת בעלות כוללת של \$99,000 (U.S. Department of Health, AHRQ), ואילו הערכת העלות של אי-טיפול נעה בין \$9,206 ל-\$135,000 לילד (Gelles & Perlman, 2012) בתוך: בוחבוט, הברון, פלדי, אביטל, פוזנר, ויעקובי, (2013). נוסף לעלויות הישירות של טיפול נפשי ורפואי לקורבן שכוללות עלויות מערכת הרווחה והאכיפה, ישנן עלויות עקיפות דוגמת החינוך המיוחד לו יזדקקו חלק מהקורבנות, עלויות הוצאה חוץ ביתית, עבריינות ואובדן התועלת למשק.

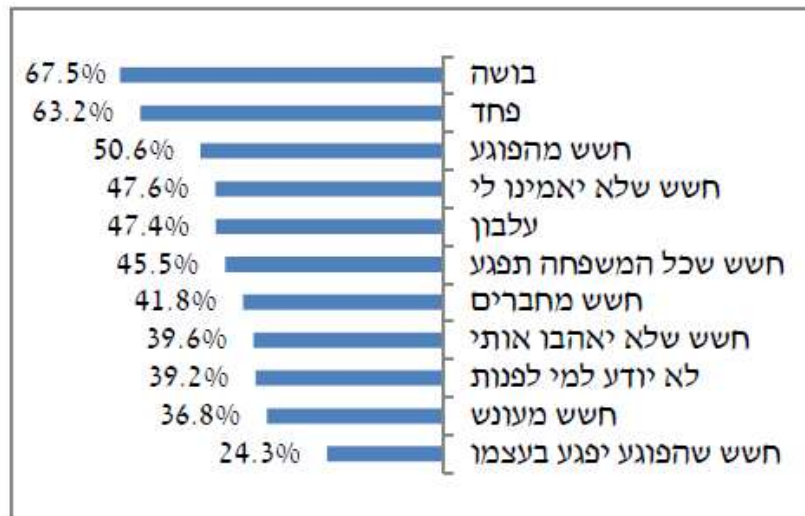
משרד הרווחה מפעיל 8 מרכזי הגנה לסיוע ראשוני וליווי בתהליכי אבחון וחקירה, וכן - 19 מרכזי טיפול לקטינים נפגעי אלימות מינית שמציעים טיפול ייעודי ארוך טווח ללא עלות (אתר משרד הרווחה והביטחון החברתי, 2021). מחקר הערכה שנערך על מרכזי הטיפול מצא, כי הם אכן משפרים את רווחתם של המטופלים - 40 מפגשים טיפוליים מביאים לשיפור של 43% בהפחתת סימפטומים פוסט טראומטיים (בוחבוט, הברון ושות', 2013). לחשיפה מאוחרת של הפגיעה המינית ולטיפול מאוחר השפעה שלילית על הצלחת הטיפול ועל צמצום הנזק שנגרם (לב-ויזל ואיזיקוביץ, 2016), אך למרות זאת מרכזי הטיפול לא עוסקים באיתור יזום של אוכלוסיית היעד.

בשנת 2012 הופנו למרכזי הטיפול 3,307 קטינים (משה, 2014). משמע לפי ההערכות, 59,693 קטינים נפגעי אלימות מינית לא טופלו במרכזים אלה, רובם קטינים שאינם מאותרים כנפגעי אלימות מינית. איתור וחשיפה של אירועי אלימות מינית אינם תנאי מספק להשתלבות בטיפול, אך זהו בהחלט תנאי הכרחי. מכאן, נגדיר את התופעה הבלתי רצויה כפגיעה מינית שאינה מטופלת. כלומר, בני ובנות נוער רבים חווים אלימות מינית בדרגות חומרה שונות. זוהי תופעה הרסנית אשר מחייבת טיפול, והוא מסופק ללא עלות על ידי המדינה. אולם, משום שהפגיעה בקטינים לא נחשפת, הם לא ממצים את זכותם זו ולא מקבלים טיפול שיכול היה לסייע להם, וכך נפגעת רווחתם, רווחת הקרובים להם ורווחת החברה. טענתנו היא, כי ראוי לנקוט בצעדים פרואקטיביים לאיתור הקטינים הנפגעים, אך כפי שנתאר הדבר לא נעשה באופן מספק. מכאן, שהבעיה נובעת ממחסור בתשתיות לחשיפה ואיתור מוקדם של בני נוער נפגעי אלימות מינית.

כשלים באיתור בני נוער נפגעי אלימות מינית - המצב כיום

על מנת לבסס הגדרת בעיה זו, נציג את מורכבות הבעיה ואת המצב הקיים בישראל בכל הנוגע לאיתור קטינים נפגעי עבירות מין.

מנתוני איגוד מרכזי הסיוע עולה, כי כ- 47.5% מהדיווחים אודות פגיעות מיניות שהתרחשו לפני גיל 12, התקבלו לראשונה רק כעבור עשור ויותר (איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית, 2018). פער זה מביא לכך שקורבנות רבים לא מקבלים סיוע מקצועי בשנים הקריטיות, והוא עומד במרכז הגדרת הבעיה. מגוון גורמים מהווים חסם עבור בני נוער לשתף בפגיעה מינית שחוו. ראשית, העובדה כי 95% ממקרי האלימות המינית בילדים נגרמים מאדם המוכר לקורבן מהווה בסיס לדינמיקה של סוד במסגרת מערכת של יחסי כח (איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית, 2018). לחשיפת הפגיעה מחירים אישיים, משפחתיים וחברתיים כבדים - סקר רחב היקף שנערך בישראל בחן מהם הגורמים שמעכבים דיווח על פגיעה בקרב ילדים ובני נוער שנפגעו מינית. בגרף הבא מוצגים גורמים מרכזיים אשר מעכבים דיווח בקרב ילדים ובני נוער יהודים שנפגעו מינית, בפגיעה שכללה מגע פיזי (לב-ויזל ואיזיקוביץ, 2016):

גם בעולם מתמודדים עם אתגר האיתור של ילדים ובני נוער נפגעי אלימות מינית. ארגון UNICEF מונה מגוון אסטרטגיות שנקטות בעולם לשיפור יכולת האיתור של קטינים נפגעי אלימות מינית. אלה כוללות הסברה לציבור הרחב אשר מעודדת קורבנות לפנות לשירותי סיוע; תוכניות במסגרות חינוכיות המעודדות ילדים לשתף מבוגרים אודות אלימות כלפיהם או כלפי חבריהם; מתן שירותים אנונימיים דוגמת קווי סיוע; שיפור הנגישות לשירותים ידידותיים לילדים; הגברת יכולת איתור דיגיטלית של עבירות מין מקוונות; הגברת אכיפה; בדיקות סקר ושאלות ישירות בשירותי בריאות; הדרכת הורים, קהילות או אנשי מקצוע לשיפור מיומנות האיתור על-פי "נורות אדומות"; שירותי יישוג ייחודיים לאוכלוסיות בסיכון; שיתוף ידע בין שירותים ובין מגזרים לפעילות איתור מתואמת; ורפורמות בחוק לקידום דיווח רשמי, על אף שיעילותן של אלה טרם הוכחה (Radford, Allnock, Hynes & Shorrocks, 2020).

גם מדינת ישראל פועלת במספר ערוצים לקידום חשיפה של אלימות מינית כלפי קטינים. כפי שנראה להלן, יעילותן של הפעולות הקיימות מוגבלת וקטינים רבים עדיין לא מאותרים ולא זוכים לטיפול:

(1) בשנת 1989 נחקק חוק חובת דיווח (תש"ן-1989), אשר מטיל חובת דיווח למשטרה או לעובד.ת. סוציאלי.ת. במקרה של חשד להתעללות מינית בקטין בידי האחראי עליו, בידי בן משפחה או במוסד חינוכי. הנתונים מלמדים, כי בשנת 2016 הופנו 5,784 דיווחים חדשים על קטינים נפגעי אלימות מינית לטיפולם של עובדים סוציאליים. למרות עליה של מאות אחוזים בדיווח מאז חקיקת חוק חובת הדיווח, שיעורי הדיווח עדיין עומדים לפי ההערכות על אחוזים בודדים מכלל הנפגעים. מסקר שערך במכון "חרוב" עולה, כי רק כ-55% ממי שנחשף למקרה של פגיעה או התעללות של הורים בילדים דיווח על כך לרשויות (מכון חרוב, 2010). יודגש, כי חובת הדיווח נותנת מענה רק למקרים בהם ישנם בגירים בסביבת הקטין אשר חושדים בקיום הפגיעה. יתר על כן, חוק חובת דיווח עלולה להרתיע נפגעים ועדים מלפנות לגורמי סיוע, בשל חשש מחשיפה ומתהליכי חקירה ומשפט שבהם אין לקורבנות שליטה. במקרים אלה חובת הדיווח היא דווקא זו שמונעת מהנפגע לקבל סיוע (רבינוביץ, 2015).

(2) איתור קטינים נפגעי אלימות מינית מקבל התייחסות בשלושת המשרדים המרכזיים שנחשפים לקטינים במצבי סיכון - משרד הרווחה, הבריאות והחינוך. במסגרת התוכנית הבין-משרדית לטיפול בנפגעות תקיפה מינית ניתנות הכשרות והשתלמויות לאיתור נפגעי אלימות מינית לעובדים סוציאליים במערכות הרווחה והבריאות, לפסיכולוגים וליועצים במערכת החינוך, ולרופאים ולאחיות. נבחן כל אחד מהמשרדים: א. חוזר מנכ"ל משרד החינוך מורה לאנשי חינוך לשמש אוזן קשבת ולאתר נפגעים על בסיס קשר אישי. הדרכות לאנשי ההוראה מועברות מדי שנה ע"י עובדי השירות הפסיכולוגי הייעוצי (שפ"י) וכן מתקיימות פעילויות הסברה לקטינים בבתי הספר. טיפול משרד החינוך בפגיעות מיניות בילדים נמצא בידי היחידה למניעת התעללות בילדים ובבני נוער של שפ"י. בשנת 2009 התקבלו ביחידה 712 פניות אודות התעללות לסוגיה, לרבות אלימות מינית (רבינוביץ, 2010). מנתוני סקר שבחן מוכנות בני נוער לשתף במקרים של התעללות עולה, כי רק 30.2% מבני הנוער היו מוכנים לדווח למורה או ליועצת על פגיעה מינית (לב-ויזל ואיזיקוביץ, 2016).

ב. חוזר מנכ"ל משרד הבריאות קובע כי בכל מפגש עם ילד בחדר מיון, במרפאה או בטיפת חלב יש לגלות ערנות לסימנים מעוררי חשד להתעללות. בשנת 2017 אותרו במערכות הבריאות 554 קטינים נפגעי אלימות מינית (שנתון סטטיסטי ילדים בישראל, 2018). בסקר שבחן מוכנות בני נוער לשתף במקרים של התעללות, נמצא כי רק 24% היו מוכנים לדווח לרופא או אחות, ורק 6% מהקורבנות דיווחו להם בפועל (לב-ויזל ואיזיקוביץ, 2016).

ג. במשרד הרווחה עובדים סוציאליים רבים אמונים על טיפול בקטינים נפגעי אלימות מינית מאותרים, אולם רובם המוחלט לא עוסקים באיתור במסגרת תפקידם. מחקר שבחן מוכנות של בני נוער לדווח על פגיעה מינית מצא, כי 63.3% העידו כי "לא היו מוכנים בשום אופן לספר

לעובד. ת. סוציאלי. ת. שנפגעו פגיעה כלשהו", ורק 11.9% דיווחו לעו"ס על פגיעה מינית בהם (לב-ויזל ואיזיקוביץ, 2016).

(3) המטה הלאומי להגנה על ילדים ברשת (מערך מאו"ר) נמצא באחריות המשרד לביטחון פנים, ושותפים לו משרדי ממשלה שונים ביניהם משרד הרווחה. במסגרת המערך פועלת "יחידה 105" לחשיפת פשעים נגד קטינים במרחב המקוון תוך שימוש באמצעים טכנולוגיים, בכלל זה איתור עבירות מין. כיום היחידה עוסקת באופן בלעדי בעבירות המתרחשות ברשת, בעוד שמרבית מקרי האלימות המינית מתרחשים מחוץ למרחב המקוון, כשהרשת מכילה עקבות דיגיטליים רבים לפגיעה שהתרחשה מחוץ לה.

(4) ראוי להזכיר גם מענים רלוונטיים מחוץ למגזר הציבורי. לאחרונה נמצאים בשלבי פיתוח מיזמים טכנולוגיים שעושים שימוש בבינה מלאכותית לאיתור קטינים בסיכון בכלל, וקטינים נפגעי אלימות מינית בפרט. בהקשר זה ראוי להזכיר את המיזם new.story של עמותת "עלם" ו- moodknight מבית 4Girls, שפועלים לאיתור בני נוער נפגעי אלימות מינית באמצעות אלגוריתמים של AI ו-NLP, וכן חברת Anima שמפתחת מערכת למידה מלאכותית לזיהוי פגיעות מיניות בילדות באמצעות ציורי ילדים. ראשיתם של מיזמים אלה במגזר השלישי, העסקי וכן באקדמיה, והם נמצאים כיום בראשית דרכם.

ניתן לראות, כי אתגר האיתור של בני ובנות נוער נפגעי אלימות מינית נמצא על שולחנם של המשרדים הרלוונטיים, אך המאמצים המושקעים ע"י המדינה בסוכני ובזירות האיתור אינם תואמים את דפוסי הדיווח של בני הנוער, ועל כן יעילותם מוגבלת. סוגיית האיתור של בני נוער נפגעי אלימות מינית תואמת את ערכי משרד הרווחה ואת סדר יומו כמי שאמון על הטיפול בבני נוער אלה, אולם טענתנו היא כי התשתיות הקיימות לאיתור מוקדם של בני נוער נפגעי אלימות מינית אינן יעילות דיין.

מערך נרחב של שיקולים ובעלי תפקידים קשורים בהחלטה לחשוף פגיעה מינית, ועל כן נציין כי נבחנו מספר הגדרות בעיה אפשריות. חשיפת פגיעה מינית קשורה בתפיסת האשמה והבושה של הקורבן, עמדות וערנות הסביבה הקרובה, ידע של הקורבן וסביבתו. הכשרתם של אנשי המקצוע, מאפייני הפוגע וסביבתו, תפיסות חברתיות, וכן איכותם ונגישותם של שירותי הסיוע ושל מערכת האכיפה והמשפט. בכל אחד ממרכיבים אלה ניתן לזהות כשלים אשר מקשים על חשיפה של מקרי אלימות מינית. בהקשר זה נבחנו הסברה לקהלי יעד שונים ככיוון פעולה אפשרי. לצד חשיבות ההסברה, לתחושתנו רמת הסיכון הגבוהה בה נמצאים קטינים המתמודדים עם אלימות מינית מחייבת פעולה מהירה ופרואקטיבית, יותר מאשר שינוי הדרגתי בדעת קהל. באופן ספציפי, נבחנו הגדרות בעיה ששמות דגש על הסרת חסמים בפני קטינים נפגעי עבירה מלפנות לקבלת סיוע (לדוגמא, תחושת בושה או חוסר ידע לאן לפנות). הגדרת בעיה זו נפסלה משיקולים נורמטיביים, שכן במציאות החברתית כיום לא ראוי לתפיסתנו להטיל את מלוא האחריות

להיעזרות על הקורבן הקטין.ה, ובנוסף אנו מוצאים כיוון פעולה זה יעיל פחות. לפיכך, בחרנו להתמקד בהגדרת בעיה שמטילה את אחריות הפעולה על החברה ומוסדותיה.

היבט נוסף בהגדרת הבעיה נוגע לגיל אוכלוסיית היעד. בעוד אנו דנים בפגיעות מיניות המתרחשות בגילאי קטינות 0-18, בחרנו למקד את מאמצי החשיפה בבני נוער בגילאי 12-18. זאת משום שבגילאים אלה ישנה יכולת המשגה מפותחת יותר באשר לקיומה של פגיעה מינית בעבר ובהווה, ובנוסף בני נוער לוקחים חלק במעגלים חברתיים בלתי-פורמאליים, בין אם אנושיים (דוגמת תנועות-נוער) או דיגיטליים (דוגמת רשתות חברתיות), המאפשרים מרחב חשיפה של אירועי האלימות.

איתור מוקדם של בני נוער נפגעי אלימות מינית - שלוש חלופות:

לאור האמור לעיל, מוצעות שלוש חלופות שונות להתמודדות עם בעיה של מחסור בתשתיות לאיתור מוקדם של בני נוער נפגעי אלימות מינית. להלן מפרט החלופות:

חלופה ראשונה: איתור. קום

חלופה זו מתבססת על ההנחה כי בני נוער מותירים עקבות דיגיטליים ברשתות החברתיות לאלימות המינית שהם חווים, ואלה מאפשרים את איתורם זמן רב בטרם יפנו לעזרה מקצועית. עקבות אלה עשויים להיות צריכה פאסיבית או אקטיבית של תוכן רלוונטי (ביקור באתר, "לייק" לפוסט שמשותף בחוויות דומות), מעקב אחר קבוצות לעזרה עצמית ברשת, קשרים אישיים וקבוצתיים ברשתות חברתיות וכיו"ב.

עיקרה של החלופה הקמת יחידת איתור דיגיטאלית לזיהוי מוקדם של קטינים נפגעי אלימות מינית. יחידה זו תפעל באמצעים טכנולוגיים ותפתח מודלים מבוססי ML (למידת מכונה) לאיתור קורבנות עבירות מין ברשתות חברתיות. היחידה תקום מכח החלטת ממשלה, בדומה לאופן הקמתה של יחידת מאו"ר, הפועלת לאיתור עבירות מין במרחבי הרשת, ותפעל תחת משרד הרווחה. היחידה תעסיק צוות טכני הכולל שתי משרות מלאות של מהנדסי תוכנה ומשרת דאטה סיינס אחת, שיהיו אמונים על פיתוח אלגוריתם איתור חדשני. בני הנוער המאותרים יעברו לטיפולם של שני עובדי נוער שיפעלו ברמה הארצית, אשר יועסקו בשני חצאי משרה לטובת סינון התוצאות האוטומטיות, ויצירת קשר על גבי הרשתות החברתיות עם בני הנוער המאותרים. כחלק מעבודתו, יפנה עובד הנוער את בני הנוער המאותרים שיביעו רצון לכך למרכזי הטיפול הקיימים לשם קבלת טיפול נפשי. במקביל, יתוגבר כל אחד מ-19 מרכזי הטיפול הקיימים בחצי תקן עו"ס, בכדי לתת מענה לגידול הצפוי בפניה לעזרה.

עלויות החלופה כוללת העסקת שני מהנדסי תוכנה ודאטה סיינס, העסקת שני עובדי נוער בחצאי משרה, ותוספת כוללת של 9.5 תקנים למרכזי הטיפול הקיימים. הקמת היחידה לא כרוכה בעלות הקמת מנגנון, שכן היחידה תפעל ממשרדי משרד הרווחה במרכז הארץ, ולא נדרשת הכשרה מקדימה לצוות שאיננה

חלק מתהליך העבודה השוטף. לוח הזמנים להקמת היחידה צפוי להיות כשנה, אשר תוקדש ברובה לעבודת לובי מול משרדי הממשלה השונים עד לקבלת החלטת הממשלה, וגיוס הצוות הדרוש.

חלופה זו נדרשת להתמודד עם סוגיית פרטיות המידע הדיגיטלי. פתרון אפשרי לכך הוא שהמידע המאוחר יקודד באופן שלא ייחשף לעובדי היחידה, אלא ישמש לפניה אנונימית של המערכת לאותם בני נוער מאותרים, על מנת להנגיש מידע באופן ממוקד ולהזמין לפנות בהסכמה לקשר טיפולי, אנונימי או לא.

חלופה שניה: כבוד לסוד

עיקרה של חלופה זו הוא מתן פטור מחובת דיווח במקרה של פניה עצמית אנונימית של קטין לטיפול והגנה. סעיף 368 ד' לחוק העונשין (התשל"ז-1977) מטיל חובת דיווח על עבירות מין כלפי קטינים, ובכך מהווה חסם בפני בני נוער נפגעי אלימות מינית המעוניינים לפנות לעזרה עצמית מבלי שפרטי המקרה יועברו לרשויות האכיפה. על מנת לעודד קטינים לחשוף את הפגיעה בהם ולפנות לעזרה, חלופה זו מציעה תיקון לחוק שיאפשר מסלול אנונימי של פניה עצמית לטיפול והגנה, במסגרתו איש מקצוע שהוסמך בחוק (עובד סוציאלי, פסיכולוג או קרימינולוג) המקבל פניה מנפגע יהיה פטור מחובת דיווח. הפטור מחובת דיווח ילווה בחובת יידוע הקטין באשר לזכויותיו, וברשות דיווח במקרה של הסכמת הקטין.

מבט בינלאומי משווה מלמד, כי קיימים בעולם תקדימים שונים לפטור מחובת דיווח. בעוד שחובת הדיווח בישראל היא נרחבת וחלה על כל אדם בגיר ועל טווח רחב של עבירות, יש מדינות שמצמצמות את המקרים המחויבים בדיווח. החוק הצרפתי, לדוגמה, מעניק פטור רחב לאנשי מקצוע מחובת דיווח ומחייב אותם בחיסיון, לעומת כלל האזרחים המחויבים לדיווח. אנשי מקצוע אלה רשאים להפעיל שיקול דעת באם לדווח על עבירות מחויבות בדיווח, ובתנאי שקיבלו את הסכמת נפגע העבירה קודם להעברת הדיווח. פטור זה חל גם במקרים של קטינים נפגעי אלימות מינית (מכון עומק לעיצוב מדיניות וחקיקה, 2020).

שינוי החקיקה צפוי להגביר את מספר הפניות העצמיות לטיפול במרכזי הטיפול לבני נוער נפגעי אלימות מינית, ועל כן במסגרת החוק יתוגבר כח האדם במרכזי הטיפול בתוספת של חצי תקן בכל מרכז, בכדי לתת מענה לגידול הצפוי בפניה לעזרה. לוח הזמנים ליישום החלופה צפוי להיות כחצי שנה להכנת הצעת התיקון לחוק ולהעברתה בכנסת, וחצי שנה נוספת לטובת הטמעת השינוי בקהילה באמצעות הסברה ופרסום, שיהיו באחריות העובד החדש שייקלט. לא נדרש מנגנון להקמת החלופה. העלות המוערכת להקמת החלופה כוללת תוספת תקינה לעו"ס במרכזי הטיפול.

חלופה שלישית: חשיפה בקהילה

כאמור, כיום פועלים ברחבי הארץ 19 מרכזים מטעם משרד הרווחה, בהם ניתן טיפול מקצועי ללא עלות לקטינים נפגעי אלימות מינית. כיום הקשר עם המרכז מתחיל בהפניית מטופל/ת ממחלקות הרווחה. במסגרת חלופה זו, מוצע כי יעודכנו נהלי המרכזים כך שיכללו קשר עם הקהילה ובו רכיב של איתור, במטרה

לאחר באופן אקטיבי בני נוער נפגעי אלימות מינית בקהילה, ולעודד פנייה של בני נוער נפגעים לחשוף אירועי אלימות מינית כלפיהם לטובת קבלת טיפול.

במסגרת החלופה, יתווסף לכל אחד מ-19 המרכזים חצי תקן עו"ס בתפקיד קשרי קהילה, אשר יפעל ליצירת קשר ולביסוס יחסי אמון עם הצוותים ובני הנוער במסגרות חינוך פורמאליות ובלתי פורמאליות באזור הפעילות. עובדים אלה יפעלו לאיתור בני נוער נפגעי אלימות מינית הן באופן ישיר והן באמצעות עובדי המסגרות השונות עי ידי מפגשי הסברה אודות פגיעה מינית ואפשרויות הטיפול וההגנה הקיימות. הקשרים שיווצרו עמם יהוו בסיס לחשיפה של מקרי אלימות הן בקרב בני הנוער נפגעי העבירה והן על-ידי סביבתם הקרובה, מתוך אפשרות של פניה לשירות טיפולי נגיש. יעלות החלופה כוללת גיוס והכשרת צוות העובדים וכן תקציב לפרסום בקהילה. תחולה: חצי שנה לטובת גיוס הצוות המקצועי והכשרתו.

הערכת החלופות:

נעריך את איכות החלופות על פי השפעתן הצפויה בכל אחד מחמשת קריטריונים הבאים. הסתמכנו על המשקלות המקובלים לקריטריונים אלה, אשר לדעתנו תואמים את הגדרת הבעיה בה בחרנו:

1. צמצום התופעה הבלתי רצויה (40%): קריטריון זה מתייחס לתועלת העולה מן החלופה, ובשל חשיבותו מוענק לו המשקל הרב ביותר. צמצום התופעה הבלתי רצויה מוגדר כסך בני הנוער המאותרים אשר השתלבו בטיפול, ונמדד כעלות אי-טיפול כפול מספר בני הנוער הצפויים להשתלב בטיפול מתוך סך המאותרים. התועלת הצפויה מיישום חלופת איתור. קום היא חיסכון של 98,935,452 ₪, בעוד שיישום חלופת "כבוד לסוד" צפוי לחסוך 19,035,200 ₪ ו"חשיפה בקהילה" - 13,562,580 ₪ בלבד. ניתן לראות כי החלופה הראשונה, איתור. קום, נהנית מיתרון ברמת התועלת, כשהיא צפויה לצמצם את התופעה הבלתי רצויה במידה הרבה ביותר. להרחבה, ראה נספח 2.

2. הערכת עלויות (30%): הערכת העלויות כוללת את עלות יישום מרכיבי החלופה השונים, לרבות עלויות השכר, עלויות פרסום ועלות הטיפול עבור בני הנוער המאותרים שיבחרו בתהליך טיפולי. גם לשיקולי העלות מוענק משקל רב בשל חשיבותם להערכת הישימות וכקריטריון מרכזי לבחינה בין אלטרנטיבות. העלות הכוללת המוערכת של חלופת "איתור. קום" היא הגבוהה ביותר ועומדת ע"ס 18,703,310 ₪, בעוד שעלותן של שתי החלופות האחרות קטנה יותר – 1,778,400 ₪ ליישום "כבוד לסוד", ו- 2,108,400 ₪ ליישום "חשיפה בקהילה". להרחבה, ראה נספח 2.

3. צדק חברתי (10%): קריטריון זה יתעדף חלופות שעושות צדק עם החברה, והוא נלקח בחשבון בהכרעה אודות שירותים חברתיים אולם למרות שאיננו שיקול מוביל. שתי החלופות הראשונות, "איתור. קום" ו"כבוד לסוד" פועלות באופן שווה לאיתור בני נוער ברחבי הארץ, בעוד שהחלופה "חשיפה בקהילה" מתמקדת בבני נוער בקרבה גיאוגרפית למרכזי טיפול קיימים, ללא פריסה גיאוגרפית שווה. חשוב לציין, כי

חלופת "איתור.קום" אינה נותנת מענה שלם לאוכלוסייה החרדית. ואולם, נמצא כי שיעורים גבוהים במגזר החרדי נוכחים במרחבי הרשת, ומשבר הקורונה תרם להעלאת שיעורי השימוש באינטרנט במגזר החרדי בעשרות אחוזים. עוד נמצא, כי בני נוער חרדים בסיכון, אותם נשאף לאתר, נוכחים ברשת האינטרנט במידה רבה יותר ביחס לשאר בני הנוער החרדים (מלאך וכהנר, 2020; פרץ, גלובס, 4.6.202). לבסוף, מערכת האיתור שתפותח במסגרת המיזם תיושם בהמשך גם בדפדפנים מסוננים (דוגמת "רימון", "אתרוג" וכדומה) ובאפליקציות כשרות, בהם נעשה שימוש במגזר החרדי.

4. ישימות פוליטית (10%). הישימות הפוליטית אינה צפויה להיות שיקול דרמטי ועל כן משקלה הנמוך יחסית. הסיכויים הפוליטיים הגבוהים ביותר ליישום נתונים לחלופת "חשיפה בקהילה". משרד הרווחה ישמח לתוספת תקציב ולהרחבת המערך הקיים, בנושא זה שהוא ארון עליו ממילא. חלופת "כבוד לסוד" מורכבת יותר פוליטית שכן נדרש בה שינוי חקיקה, אשר דורשת את תמיכתו של שר המשפטים גדעון סער, אם כי סביר שהוא לא יתנגד לקידום חקיקה שמסייעת לנפגעי אלימות מינית. כמו כן סביר כי המשטרה, אשר כתוצאה מיישום החלופה תהיה מודרת ממקרים בהם היא מעורבת כיום, עשויה להערים קשיים. חלופת "איתור.קום", שהיא אולי החלופה המורכבת מכולן ליישום מפאת עלותה הגבוהה, עשויה לעניין את הלקוח שר הרווחה שכן היא תואמת את מגמת הדיגיטציה במשרדי הממשלה. מיזם חדשני זה ירענן את הדימוי המיושן של משרד הרווחה, ומכאן שישיותו הפוליטית תעלה. עם זאת, צפויה התנגדות ציבורית לניטור גורף ברשת, אשר מהווה פגיעה בפרטיות.

5. ישימות טכנית (5%). קריטריון זה מתייחס לשאלת תפעול החלופה ומשך הזמן הדרוש ליישומה, ולו משקל מועט. חלופת "חשיפה בקהילה" זוכה ליתרון שכן היא ניתנת ליישום מידי. לעומתה, החלופות האחרות דורשות זמן רב יותר – ביישום חלופת "כבוד לסוד" יידרש פרק זמן לא ידוע לשינוי החוק, וגם האתגר הטכנולוגי בחלופת "איתור.קום" ידרוש פרק זמן לבניית אבטיפוס. הקמת היחידה היא פעולה פשוטה לתפעול, לוח הזמנים פחות וודאי לאור מורכבות המשימה.

6. השפעות חיצוניות (5%). בקריטריון זה נבחן השפעות חיוביות עקיפות הנגרמות כתוצאה מיישום החלופות. בהקשר זה התייחסנו לשלושה היבטים: הגברת המודעות בחברה ביחס לתופעת אלימות מינית כלפי קטינים, קידום אפשרות של איתור מצבי סיכון נוספים בעתיד, ואכיפה כלפי פוגעים מינית. באשר להגברת המודעות, החלופה "חשיפה בקהילה" זוכה לציון גבוה משום שהמרכזים יפעלו אקטיבית להעלאת המודעות ולעידוד פניות. גם חשיפת כמות גדולה של מקרי אלימות מינית כפי שמאפשרת חלופה "איתור.קום" תקדם מודעות להיקף התופעה. חלופת "כבוד לסוד" לא פועלת על היקף המודעות לתופעה. בהיבט של איתור מצבי סיכון נוספים מובילה החלופה "איתור.קום". בתום פיתוח אלגוריתם האיתור, ניתן יהיה להסב את המודל בשינויים קלים לאיתור תופעות חברתיות נוספות דוגמת אובדנות, שימוש בסמים ועוד. חלופת "איתור.קום" מובילה גם בהיבט של אכיפה וענישה של פוגעים מינית - כחלופה בעלת התועלת

הגבוהה ביותר במספר בני הנוער המטופלים, היא עשויה להביא אחוז גבוה יותר של פוגעים לדין כחלק מההליך הטיפולי.

ניתוח רגישויות

ניתוח זה בוצע במטרה לבדוק את מוצקותה של החלופה הנבחרת לאור שינויים במשקולות ובציונים השונים. לצורך הניתוח קיימנו שני מבדקים: בראשון הורדנו את ציון צמצום התופעה הבלתי רצויה. בחרנו במבחן זה משום שבשתי החלופות הראשונות קיימת מידה רבה של חוסר ודאות בנוגע למידת צמצום התופעה הבלתי רצויה כתוצאה מיישום החלופות. למרות הורדת הציון, ניתן לראות עדיין חלופת "איתור.קום" מובילה. במבדק השני העלנו את משקלה של הישימות הפוליטית ל-20%, מתוך הבנה כי בחלופות עתירות תקציב וחלופות שדורשות שינוי חקיקה נדרשת ישימות פוליטית משמעותית. גם במבדק זה זוכה חלופה א' בפער לא גבוה. לסיכום, ניתן לראות כי בשני המבדקים מובילה החלופה הראשונה.

המלצת המדיניות:

איתור.קום - הקמת יחידת איתור דיגיטאלית לזיהוי מוקדם של קטינים נפגעי אלימות מינית.

לאור הניתוח לעיל, אנו ממליצים על יישום החלופה הראשונה. על אף העלות הגבוהה שבצידה אתגרים פוליטיים, לחלופה זו תועלת רבה ביחס לחלופות האחרות והיא צפויה להביא לצמצום ניכר של התופעה הבלתי רצויה. החלופה מקדמת מענה רחב היקף ברחבי הארץ, ומהווה בסיס טכנולוגי להמשך איתור אוכלוסיות סיכון נוספות. יישום החלופה ינגיש שירותים חיוניים לבני נוער בסיכון, ישפר את רווחתם של בני נוער נפגעי אלימות מינית, וישפר את היעילות המשקית בזכות האיתור והטיפול המוקדם.

רשימת מקורות:

איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית. (2018). דו"ח שנתי 2018: מציאות מטרידה – 20 שנה לחוק למניעת הטרדה מינית.

בוחבוט, ע., הברון, א., פלדי, י., אביטל, ד., פוזנר, ר., יעקובי, א. (2013, מאי) מרכזים לטיפול בילדים ובני נוער נפגעי תקיפה מינית – הערכת פעילות 2011/12. דו"ח הערכה מסכם.

הכנסת, מרכז המחקר והמידע. (2010) טיפול בנפגעי גילוי עריות. כתיבה: רבינוביץ, מ.

הכנסת, מרכז המחקר והמידע. (2014) טיפול נפשי לקטינים נפגעי תקיפה מינית, מסלולי טיפול באחריות משרדי הממשלה. כתיבה: משה, נ. ירושלים.

הכנסת, מרכז המחקר והמידע. (2015). סוגיות בתחום האיתור והטיפול בקטינים נפגעי עבירות מין. כתיבה: רבינוביץ, מ.

המועצה הלאומית לשלום הילד. (2018). ילדים בישראל - שנתון סטטיסטי. עורכת: ציפי ברמן

לב-ויזל, ר' ואיזיקוביץ, צ'. (2016). אלימות כלפי ילדים ובני נוער בישראל: בין שכיחות לדיווח: גורמים מעודדים מול גורמים מעכבים דיווח. אוניברסיטת חיפה.

מכון חרוב. (2010) סקר עמדות הציבור כלפי פגיעה בילדים והדיווח לרשויות. ירושלים.

מכון עומק לעיצוב מדיניות וחקיקה (2020, ינואר). חובת דיווח על עבירות מין שנעברו בקטינים. אוניברסיטת תל אביב.

מלאך, ג., וכהנר, ל. (2020). שנתון החברה החרדית 2020. המכון הישראלי לדמוקרטיה.

משרד הרווחה והביטחון החברתי (2021). ילדים ובני נוער נפגעי פגיעה מינית. משרד הרווחה והביטחון החברתי. (<https://www.molsa.gov.il/populations/criminalvictims/sexualassaultofchildren>)
[/Pages/TreatmentCentres.aspx](https://www.molsa.gov.il/Populations/CriminalVictims/SexualAssaultOfChildren/Pages/TreatmentCentres.aspx)

פרץ, ג. (4.6.2020). "הציבור החרדי מסתער על האינטרנט: המשבר יצר ביקוש שיא". בתוך גלובס, 4.6.2020 <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001324652> נדלה תאריך 20.7.2021

חוק העונשין התשל"ז - 1977, סעי' 368ד

Neumann, D.A.; Houskamp, B.M.; Pollock, V.E.; and Briere, J. The long-term sequelae of childhood sexual abuse in women: A meta-analytic review. *Child Maltreatment*. 1996; 1: 6-16

Ophir, Y., Tikochinski, R., Asterhan, C. S., Sisso, I., & Reichart, R. (2020). Deep neural networks detect suicide risk from textual facebook posts. *Scientific reports*, 10(1), 1-10.

Paolucci EO, Genuis ML, Violato C. A meta-analysis of the published research on the effects of child sexual abuse. *J Psychol*. 2001 Jan; 135(1): 17-36. doi: 10.1080/00223980109603677.

PMID: 11235837.

Radford, L., Allnock, D., Hynes, P., & Shorrocks, S. (2020). *Action to End Child Sexual Abuse and Exploitation and A Review of the Evidence 2020*. UNICEF.

<https://www.molsa.gov.il/populations/criminalvictims/sexualassaultofchildren/Pages/TreatmentCentres.aspx> 1.7.2021 נדלה בתאריך

לוח 1 : מטריצת חלופות/קריטריונים במונחים טבעיים

קריטריון	חלופה א': איתור.קום	חלופה ב': כבוד לסוד	חלופה ג': חשיפה בקהילה
מספר בני נוער מאותרים	20,790	80	114
מספר בני נוער מטופלים	415.8	80	57
סך התועלות	98,935,452	19,035,200	13,562,580
עלות תקציבית שנתית (₪)	9,609,764	₪ 2,361,600	2,039,460
עלות מנגנון	0	0	1100000
עלות משקית (₪)	0	0	0

לוח 2 : מטריצת חלופות/ קריטריונים במונחים ברי השוואה

קריטריונים	משקל	חלופה א': איתור.קום	חלופה ב': כבוד לסוד	חלופה ג': חשיפה בקהילה
צמצום התב"ר	40%	4	1.26	1
עלות כספית	30%	1	5	4.66
צדק חברתי	10%	5	4	2
ישימות פוליטית	10%	4	2	5
ישימות טכנית	5%	3	3	5
השפעות משניות	5%	5	1	3
מדד מסכם משוקלל	100%	3.2	2.6	2.89

לוח 3 : ניתוח רגישות

ניתוח רגישות 1 : ירידה בציון צמצום התב"ר

קריטריונים	משקל	חלופה א'	חלופה ב'	חלופה ג'
צמצום התב"ר	40%	3	1	1
עלות כספית	30%	1	5	4.66
צדק חברתי	10%	5	4	2
ישימות פוליטית	10%	4	2	5
ישימות טכנית	5%	3	3	4
השפעות משניות	5%	5	1	2
מדד מסכם משוקלל	100%	2.8	2.6	2.69

ניתוח רגישות 2: עליה במשקל הישימות הפוליטית

קריטריונים	משקל	חלופה א': איתור.קום	חלופה ב': כבוד לסוד	חלופה ג': חשיפה בקהילה
צמצום התב"ר	35%	4	1.26	1
עלות כספית	30%	1	5	4.66
צדק חברתי	5%	5	4	2
ישימות פוליטית	20%	4	2	5
ישימות טכנית	5%	3	3	4
השפעות משניות	5%	5	1	2
מדד מסכם משוקלל	100%	3.15	2.74	3.14

לוח 4: ניתוח ישימות פוליטית

קריטריון הישימות	חלופה א': איתור.קום	חלופה ב': כבוד לסוד	חלופה ג': חשיפה בקהילה
עוצמת הלקוח	ישימות גבוהה - הלקוח לבדו יכול ליישם החלופה	ישימות נמוכה - הלקוח חייב את שתי"פ של שר המשפטים, ועדת חוקה ומליאת הכנסת	ישימות גבוהה - הלקוח לבדו יכול ליישם החלופה
חוזק הקואליציה	גבוהה - למרות חולשת הקואליציה, אין הלקוח זקוק לתמיכה רחבה במליאה	נמוכה - הלקוח יתקשה ליישם חלופה זו בקואליציה רעועה בת 61 חכ"ם	גבוהה - הלקוח איננו זקוק למליאת הכנסת
יחסי ציבור	בינונית - בצד תמיכה במטרה ובשימוש הטכנולוגי, צפויה התנגדות עקב הפרת הפרטיות	בינונית-גבוהה - דעת הקהל חיובית באשר לסיוע לנפגעי אל"מ, לצד תפיסה פטרונית ביחס לקטינים	גבוהה - דעת הקהל חיובית באשר לסיוע לנפגעי אל"מ
ארגונים פמיניסטים וארגונים נגד אלימות מינית	גבוהה - ארגונים אלו יתמכו בכל יוזמה שתטיב עם הנפגעות והנפגעים	גבוהה - יתמכו בכל יוזמה שתטיב עם הנפגעות והנפגעים	גבוהה - יתמכו בכל יוזמה שתטיב עם הנפגעות והנפגעים
משרד האוצר	נמוכה - עלות יישום חלופה זו גבוהה	לא צפויה התנגדות - ההשפעה על הקופה הציבורית משמעותית	לא צפויה התנגדות - ההשפעה על הקופה הציבורית איננה משמעותית
עובדים סוציאליים	גבוהה - אנשי הטיפול יתמכו בתהליך שינוי שיוביל לחשיפת נפגעים רבה ולשיקומם	גבוהה - השינוי בחוק מרחיב את מרחב שיקול הדעת המקצועי של עו"סים.	גבוהה - צפויה תמיכה של אנשי טיפול להוספת תקנים ולהגברת האיתור
משטרה	בינונית - חלופה זו עלולה ליצור תחרות עם יחידת מאו"ר המופעלת ע"י המשטרה	בינונית - המשטרה צפויה להביע התנגדות לחלופה, אשר תפחית את שיעורי הדיווח הישיר למשטרה.	גבוהה - לא צפויה התנגדות מצד המשטרה לחלופה זו.

גבוהה – לא צפויה התנגדות מצד הפרקליטות.	נמוכה – הלשכה המשפטית צפויה להביע התנגדות למהלך זה, שצפוי להקשות על הרשעת פוגעים.	גבוהה – לא צפויה התנגדות מצד הפרקליטות לחלופה זו	הלשכה המשפטית של הפרקליטות
לא צפויה התנגדות מצד הרשות.	גבוהה – הרשות צפויה לתמוך בהגנה על פרטיות בני הנוער	נמוכה – הרשות צפויה להתנגד לניטור פרטי משתמשי הרשתות החברתיות	הרשות הפרטיות להגנת

נספח 1: ניתוח משאבי הלקוח

הלקוח בנייר מדיניות זה הוא מר מאיר כהן, שר הרווחה מטעם מפלגת "יש עתיד".

מר כהן הינו שר בכיר במפלגת "יש עתיד", שהיא המפלגה הגדולה בקואליציה הנוכחית. קידום נושא משמעותי זה של איתור וטיפול קטינים נפגעי אלימות מינית תואם את ערכי משרד הרווחה, ואת סדר יומו כמי שאמון על מתן שירותי טיפול לאוכלוסייה זו.

מר מאיר כהן, שמילא בעברו את תפקיד שר הרווחה בשנים 2013-2015, ידוע כמי שקידם בעבר שירותים לטובת קטינים נפגעי אלימות מינית הנמצאים על רצף הזנות, על כן ניתן להניח שגם עמדותיו האישיות תואמות לעניין. הקדנציה הנוכחית בכנסת מתאפיינת בשאיפה לדיגיטציה של השירותים הציבוריים, בהם גם שירותי רווחה. שימוש בחלופות טכנולוגיות הולם את רוח התקופה, ונראה כי קידום פתרונות טכנולוגיים לבעיות חברתיות יניב לשר הון פוליטי.

אמנם הקואליציה סובלת מחולשה מובנית היות והיא מונה 61 חכ"ם בלבד אך נושא זה של מניעת פגיעות מיניות נהנה מיחסי ציבור טובים וסביר להניח כי לא יקשה עליו להניע רפורמה בתחום. חלופה א' מצריכה החלטת ממשלה, ונראה כי צפויה היענות לכך. חלופה ב' מחייבת שינוי חקיקה, ועל כן מחייבת את הסכמתו של שר המשפטים מר גדעון סער, יו"ר מפלגת "תקווה חדשה" החברה בקואליציה. ניתן להניח כי שר המשפטים לא יטיל וטו על עניין השינוי בחוק ויאפשר את הבאתו למליאה, מה שצפוי לאפשר את העברתו בקריאות הנדרשות.

פירוט הערכת תועלות ועלויות:הערכת תועלת החלופה הראשונה: "איתור קום"

הערכת התועלות מתבססת על ממוצע של שתי הערכות עלות אי-טיפול לילד נפגע אלימות מינית בארה"ב. על אף הפער המשמעותי בין שתי הערכות אלה, ובהיעדר הערכות מקומיות, התסמכנו על ממוצע שתי ההערכות בתרגומו לשקלים בשער הדולר העדכני. כלומר: $72,103\$ = 135,000\$ + 9,206\$$.
 $237,940 = 3.3 * 72,103$ ש"ח.

מודלים דומים, לדוגמה מודל לאיתור דיכאון ברשת הפייסבוק (Ophir, Tikochinski, Asterhan, Sisso & Reichart, 2020), או מערכת בינה מלאכותית לאיתור מצוקה Midnight עדיין נמצאים בשלבי פיתוח ואינם מספקים נתונים ברורים להשוואה. על כן הערכת מספר בני הנוער המאותרים באמצעות המודל מתבססת על נתונים כלליים ממודלים של למידת מכונה, אשר בוחנים את יכולת הכיסוי (Coverage) והדיוק (accuracy) של המודל - מדדים המבטאים את מספר הפעמים שהמודל מזהה באופן נכון את התופעה הרצויה, ואת יכולת הכיסוי שלו, כלומר באיזו מידה המודל מצליח לזהות תוצאה נכונה ביחס לסך התוצאות הנכונות). בהינתן שאיפה לדיוק של 80% ומעלה, וכיסוי של 30%, המודל צפוי לזהות 30% מסך המקרים. מכאן, הערכנו כי המודל יאתר 30% מתוך 63,000 בני נוער, שהם המספר המוערך של בני נוער נפגעי אלימות מינית כפי שתואר לעיל.

הערכת תועלת החלופה השנייה: "כבוד לסוד"

סקר רחב היקף שבחן חסמים לחשיפת פגיעה מינית מצא, כי 40% מהמשתתפים ציינו פחד מהפוגע כחסם משמעותי, ו-40.7% ציינו חשש שהמשפחה תיפגע (לב-ויזל ואיזיקוביץ, 2016). ניתן להניח כי משקלם של חסמים אלה מועט משמעותית בהינתן שחובת הדיווח מבוטלת. כמו כן, הניסיון בשטח מראה כי ישנם בני נוער אשר נמנעים מחשיפת האלימות המינית טרם מלאו להם 18 (אז הופכת חובת הדיווח החלה על אנשי המקצוע לחובת שמירה על סודיות), אולם קשה להעריך את שיעורים מכלל בני הנוער נפגעי האלימות המינית. גם השוואה למדינות בהן החקיקה פוטרת אנשי מקצוע מחובת דיווח, דוגמת צרפת (מכון עומק, 2020), לא מספקת תמונה בהירה להשוואה מפאת מאפיינים שונים. לפיכך, נעריך כי התועלת מחלופה זו תהיה משמעותית, אך פחותה מהחלופה השלישית בה מושקע מאמץ של עובדים.

הערכת תועלת החלופה השלישית: "חשיפה בקהילה"

הערכת התועלת בחלופה זו נסמכת על נסיון מקצועי של צוות תכנית "הלב 24/7", אשר מפעילים עובדים לאיתור ויצירת קשר עם קטינים נפגעי אלימות מינית המעורבים בזנות. בממוצע, עובד איתור יוצר מדי חודש קשר עם 10 מאותרים חדשים. בשקלול הדומה והשונה (דוגמת גודל ומאפייני אוכלוסיית היעד, גודל כח האדם, זירות האיתור ומורכבות האיתור ועוד), בחרנו להסתמך על צפי מאותרים נמוך יותר, ואנו מניחים

כי כל עובד יאתר בשלב ראשון רק 10% מסך המאותרים בתכנית "הלב 24/7" מדי חודש. כלומר, כל עובד יאתר בהערכה שמרנית 6 בני נוער בשנה, שהם 114 בני נוער בפריסה ארצית. מאחר שתהליך האיתור בחלופה זו הוא אישי והדרגתי, אנו צופים כי 50% יביעו נכונות להשתלב בתהליך טיפולי.

הערכת עלויות:

הערכת עלות החלופה הראשונה: "איתור.קום":

עלות שנתית	רכיב עלות
₪ 936,000	2 מהנדסי תכנה
₪ 468,000	דאטה סיינס
₪ 240,000	מומחה UX
₪ 125,000	2 עובדי נוער (0.5 משרה)
₪ 1,778,400	תוספת תקנים למרכזי הטיפול
₪ 6,062,364	עלות טיפול שנתית מוערכת
₪ 9,609,764	עלות שנתית כוללת

כפי שמוצג בטבלה, עלויות החלופה כוללת העסקת הצוות הטכני והרחבת המעטפת הטיפולית הקיימת. שני מהנדסי תוכנה (936,000 ₪ בשנה), דאטה סיינס (468,000 ₪ בשנה) ומומחה UX (240,000 ₪ ש"ח), העסקת שני עובדי נוער בחצאי משרה (125,000 ₪), ותוספת חצי תקן לכל אחד מ-19 מרכזי הטיפול הקיימים - ובנוסף תוספת חצי תקן עו"ס (0.5*187200) לכל אחד מ-19 מרכזי הטיפול, כלומר 93,600*19=1,778,400 ₪. עלות הטיפול לקטין בכל אחד ממרכזי הטיפול הייעודיים מתוקצבת ב-1215 ₪ לחודש לילד. עלות שנתית מחושבת כעלות חודשית *12, שהם 14,580 ש"ח. (סה"כ משך הטיפול הממוצע הוא שנתיים וחצי, כלומר עלות כוללת מוערכת לטיפול בקטין נפגע אלימות מינית היא 36,450 ₪).

סה"כ עלות תקציבית כוללת, לרבות עלויות העסקת הצוות הטכני, הרחבת המעטפת הטיפולית וצפי הוצאות טיפול שנתית – 9,609,764 ₪.

הערכת עלות החלופה השנייה: "כבוד לסוד"

עלות שנתית	רכיב עלות
₪ 1,778,400	תוספת תקנים למרכזי הטיפול
₪ 583,200	תוספת עלות טיפול שנתית מוערכת
₪ 2,361,600	עלות שנתית כוללת

הערכת עלות החלופה השנייה כוללת תוספת חצי תקן עו"ס (0.5*187200) לכל אחד מ-19 מרכזי הטיפול, כלומר $1,778,400 = 19 * 93,600$ ₪, וכן עלות טיפול שנתית לבני הנוער המאותרים : 1215 ₪ לחודש לקטין * 12 חודשים, שהם 14,580 ₪ לקטין * 40 קטנים.

הערכת עלות החלופה השלישית : "חשיפה בקהילה" :

רכיב עלות	עלות שנתית
תוספת תקנים למרכזי הטיפול	1,778,400 ₪
רכז ארצי	200,000 ₪
הדרכה מקצועית	130,000 ₪
תוספת עלות טיפול שנתית מוערכת	831,060 ₪
פרסום ושיווק	50,000 ₪
עלויות הקמה	150,000 ₪
עלות שנתית כוללת	3,139,460 ₪

הערכת עלות החלופה השלישית כוללת תוספת חצי תקן עו"ס (0.5*187200) לכל אחד מ-19 מרכזי הטיפול, כלומר $1,778,400 = 19 * 93,600$ ₪, בנוסף רכז ארצי בעלות שנתית של 200,000 ₪, הדרכה מקצועית בעלות של 130,000 ₪ בשנה. כמו כן, הוצאות תוספת עלות טיפול שנתית לבני הנוער המאותרים : 1215 ₪ לחודש לקטין * 12 חודשים, שהם 14,580 ₪ לקטין * 57 קטנים.

בנוסף, עלות צפויות עלויות הקמת מנגנון על-סך 150,000 ₪ אשר יוקדשו להכשרת צוות, ו- $950,000 = 19 * 50,000$ ₪ עלות פרסום ושיווק (סה"כ – עלות מנגנון 1,100,000 ₪).